

Nuorten arki osana maantieteen kouluopetusta

Sirpa Tani

Maantieteen ja ympäristökasvatuksen professori
Opettajankoulutuslaitos
Helsingin yliopisto

Kuilu yliopisto- ja koulumaantieteen välillä?

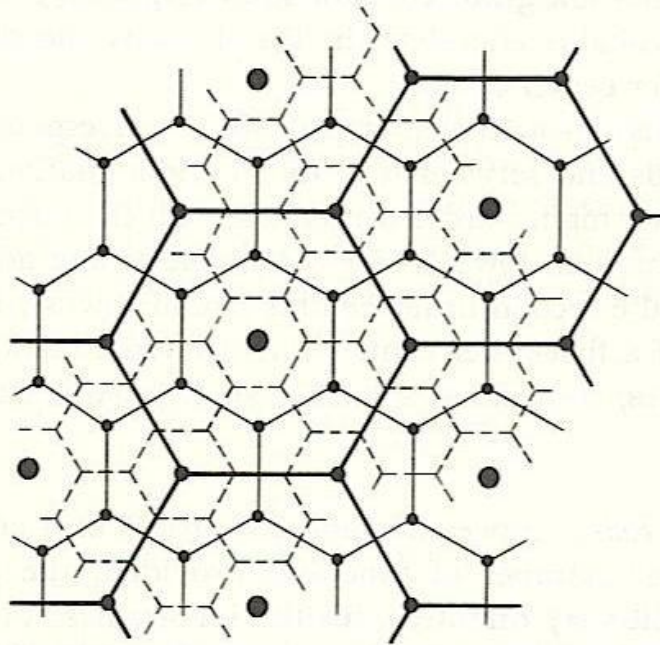
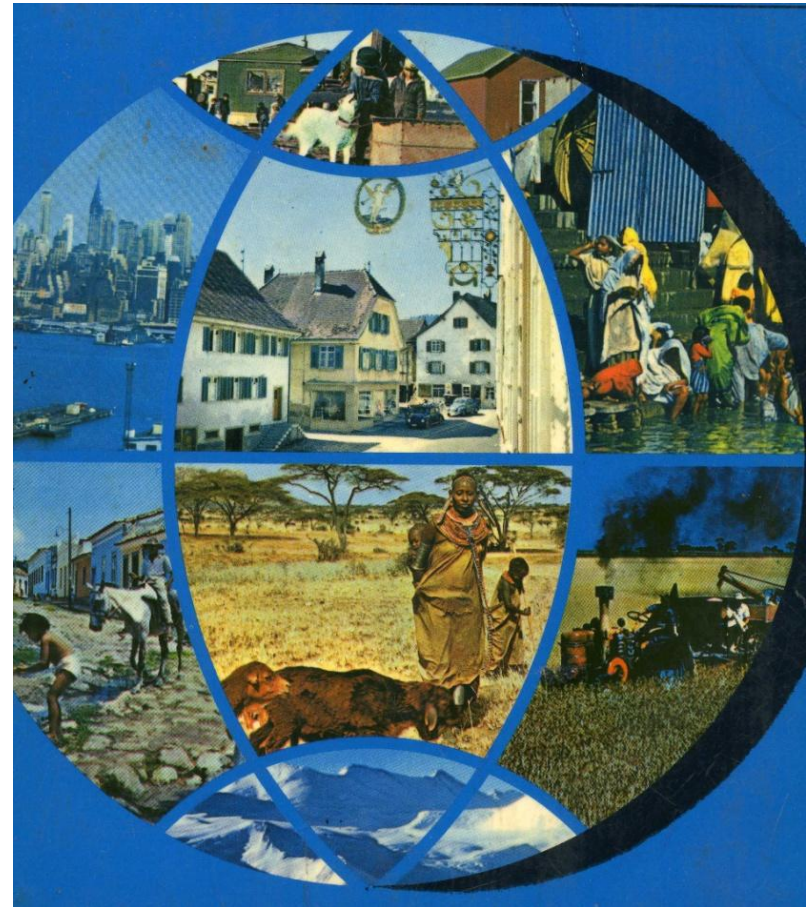

Figure 6-2 Central-place hierarchy

Kuilu maantieteen opetuksen ja nuorten arkielämän välillä?

Lapset ja nuoret maantieteen tutkimuksessa:

kaksi tutkimusperinnettä

1. Psykologinen lähestymistapa

- 1970-luvulta lähtien
- Tilataju, mieltäminen
- Lasten ja nuorten ympäristösuhde
 - Ympäristöpsykologian näkökulmat
- Oppilaiden elinympäristö
 - Karttataidot ja tilatajun kehitys (Piaget)
 - Mentaalikartat
 - Maantieteellinen maailmankuva
 - Ympäristömielikuvat ja aluepreferenssit
 - Mielipaikat, pelon paikat

Esimerkki: mentaalikartat

- Tuovat esille sen, mitä osataan, mutta myös sen, mitä ei osata
- Paljastavat joitakin ennakkoluuloja ja stereotypioita
- Paljastavat henkilökohtaisia kiinnostuksen kohteita ja kokemuksia

Kuva 13. Seitsemäsluokkalaisen Italiassa, Itävallassa, Ruotsissa ja Saksassa matkustaneen pojan piirtämä 1 pisteen kartta.

2. Lasten ja nuorten maantiede

- Lapset ja nuoret aktiivisina toimijoina
- Arkiympäristöjen merkitys lasten ja nuorten elämässä
- Lapsikeskeisten menetelmien kehittäminen
- Taustalla maantieteen kulttuurinen käänne

Kulttuurinen käänne maantieteessä

- 1990-luvulta lähtien
- Tila ja paikka saavat merkityksensä sosiaalisissa ja kulttuurisissa yhteyksissä
- Identiteetit ja toiseus
- Valta ja vastarinta
- Tilan ja kehollisuuden suhde
- Representaatiot
- Sosiaalisen tilan merkitys

Kulttuurinen käänne
koulumaantieteeseen?

H E L S I N K I

- Alueet, paikat ja maisemat kuvien ja mielikuvien kautta tuotettuina

- Globaalin ja paikallisen suhde

- Sosiaalinen ja kulttuurinen moninaisuus

- Arkiympäristön merkitys ihmisille
- Sosiaalinen tila
- Julkisen tilan käyttäminen

Sosiaalisen tilan merkitys

- **Sama fyysinen ympäristö, mutta erilaiset merkitykset**, joita siihen liitetään
- **Henkilökohtaiset ja jaetut** kokemukset
- Kysymys vallasta: **kenen näkökulma** vaikuttaa esim. ympäristön suunnitteluun?
- **Kulttuurin tuotteiden** (esim. median) merkitys ympäristöarvojen muodostumisessa

Esimerkki 1:

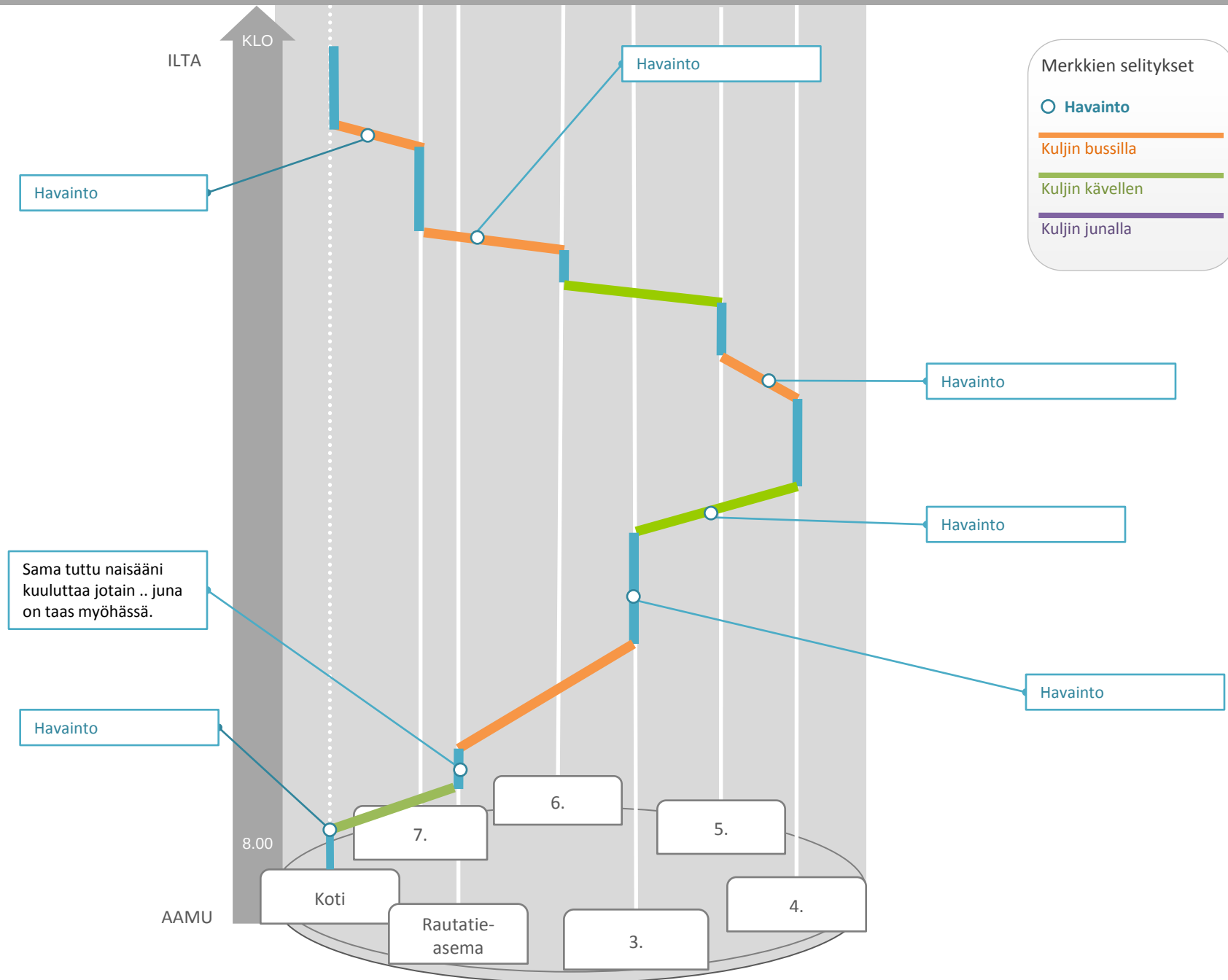
Arjen ympäristöt - aikatilapolku

- Nuoret havainnoivat yhden päivän ajan arkiympäristöään ja sen herättämiä mielikuvia ja tunteita
- Päivä dokumentoidaan muistiinpanoin ja valokuvoin, joista koostetaan oma aikatilapolku

Nimi: Tyttö 15v.

Pvm. 09.09.09

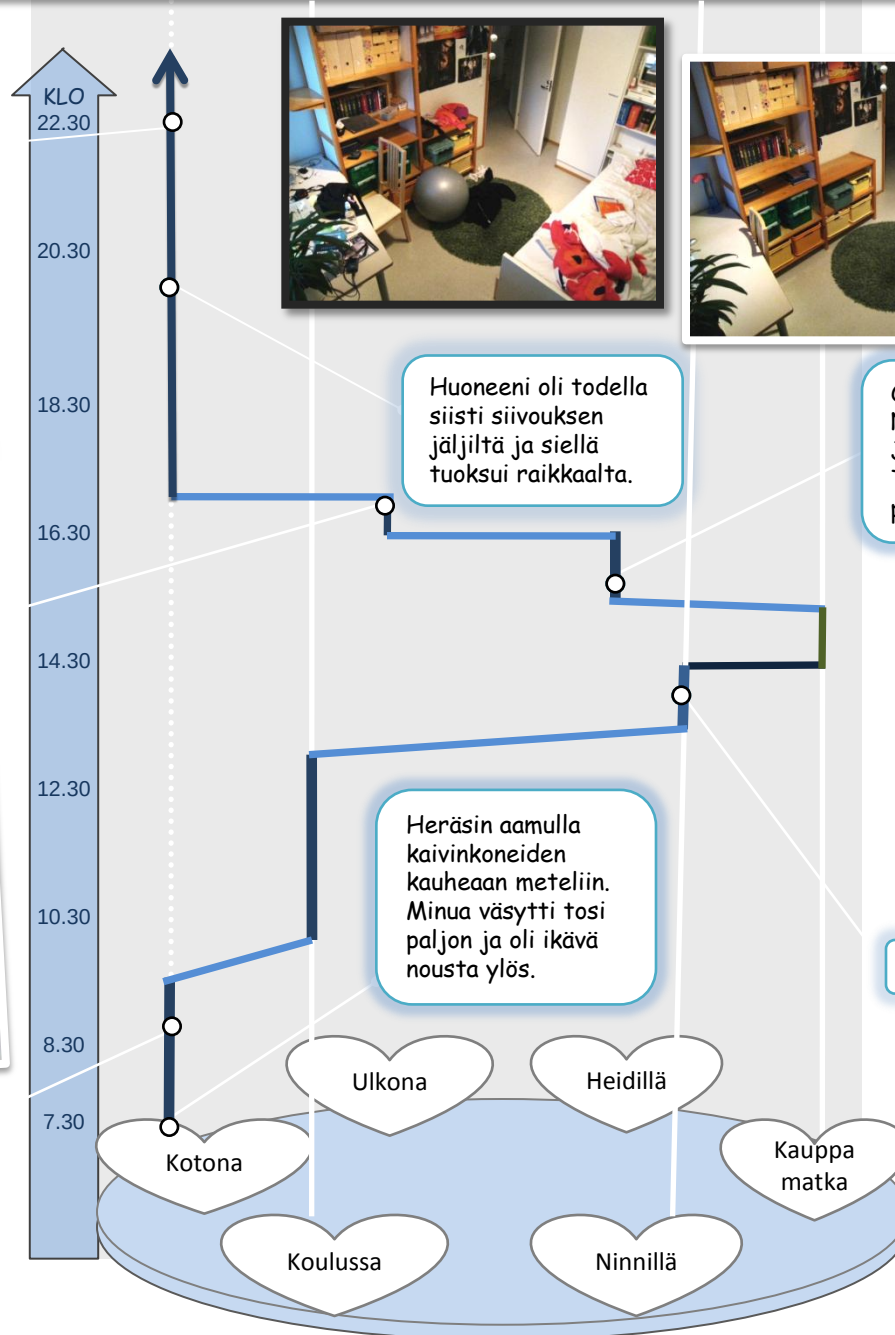
Vihdoinkin pääsee
nukkumaan...

Ulkona oli mukavan
lämmintä ja aurinkoista.
Minulla oli kivaa
kavereideni kanssa! :D

Huoneessani oli
kauhea hajujen
sekamelska.

Merkkien selitykset

☐ Havainto

Kuljin kävellen

Kuljin pyörällä

Ninnin kissa Wilma sai hepulikohtauksia.

Olen yksin huoneessani. Kännykstä tuleva musiikki ja pöytälampusta tuleva valo saavat aikaan oudon tunnelman.

ILTA

KLO

23.00

22.00

21.00

20.00

19.00

18.00

17.00

16.00

15.00

14.00

13.00

12.00

11.00

10.00

9.00

8.00

7.00

AAMU

Koti

Koulu

Ruokala

Olen ollut koko päivän kotona. Ikkunasta tulee valo hienosti sisään ~

Lähdin kävellen kotiin. Sää on aurinkoinen.

Ruokalassa on taas meteliä. Ruoka on poikkeuksellisen hyvää.

Koulun käytävällä on hiljaista. Lamput heijastuvat hienosti lattiaan.

Heräsin klo: 7.30. Talossa on pimeää ja kaikki nukkuvat vielä.

Merkkien selitykset

○ Havainto

Kuljin bussilla

Kuljin kävellen

Koulussa

Kotona

ILTA

KLO
23.00
22.00
21.00
20.00
19.00
18.00
17.00
16.00
15.00
14.00
13.00
12.00
11.00
10.00
09.00
08.15
07.30

Merkkien selitykset

○ Havainto

Kuljin autolla

Normaalikoululla hakemassa isää töistä.

Takaisin sorvin ääreen ja kuviksen tunnille.

Hyppytunnilla sussulle ja katsomaan C.S.I:tä.

Kouluun aamun ensimmäiselle tunnille.

Aamulla herätys klo 07.30 ja yllättävän virkeänä, johtuu varmaan siitä että meni aikaisin nukkumaan?

Harjoituksista kotia ja löhöilemään ja rentoutumaan television ja hyvien ohjelmien ääreen kuten Harper's Island.

Kaupassa käynti noin klo 16.40.

Linnanmaalla salibandyharjoituksissa... aivot pellolle ja ajatukset pois muista asioista.

AAMU

Linnanmaan liikuntahalli

Koti

Sussin kotona

Koulu

Oulun Normaalikoulu

Kauppa

AIKATILAPOLKU

Nimi: Poika

Pvm. 9.10.2009

Merkkien selitykset

● Havainto

Kuljin pyörällä

Kuljin kävellen

Kuljin autolla

Ruut hotkaistuani
kiirehdin äidinkielen
tunnille.

Poljin vauhdilla salilta
koululle kello 11.20, jotta
ehtisin syömään. Kirpeä
aamuilma herätti
viimisinmännkin
väsymyksen.

Masa soitti ja
kyseli lähtisinkö
oulunsaloon
juhlanin luokse.
Päätin lähtä.

Poljin kiireellä
kotiin, koska mun
piti ehtiä
kaupungille
skeittaamaan
isoveljen
kanssa.

Oulunsalo

kaupunki

Koulu

Sali

Koti

AAMU

ILTA

KLO
05.00
04.00
03.00
02.00
01.00
24.00
23.00
22.00
21.00
20.00
19.00
18.00
17.00
16.00
15.00
14.00
13.00
12.00
11.00
10.00
9.00

Yleistä riehumista ja
hauskanpitoa jonka jälkeen
rättiväsyneenä nukkumaan
kello 02.00

Matka porukalla Oulunsaloon.
Tunnelma katossa ja odotukset
illasta korkeat. Tumbe heittää
ilmoille vitsin ja nauru koko
porukalta on välitön.

Karjahdin riemusta kun
huomasin, että salilla oli vain
yksi henkilö lisäkseni.
Kerrankin olisi mahdollisuus
mennä eri laitteisiin
jonottamatta. Hetken
bodattuani paikalle saapui
Pietu.

Heräsin väsyneenä kello
9.42, kuten aina. Paitsi
en tälläkertaa
herätyskellon soittoon,
vaan naapurin
moottorisahan meluun.

Esimerkki 2:

Kenen tila?

- Kenelle tietty ympäristö on tarkoitettu/suunniteltu?
- Miltä ympäristö näyttää, kun sitä ajatellaan tilan eri käyttäjäryhmien näkökulmasta?
 - esim. vanhukset, liikuntarajoitteiset, nuoret, lapsiperheet, asunnottomat jne.
 - Kuka on tervetullut? Keitä suljetaan ulos?

Esimerkki 3:

Millainen on hyvä ympäristö?

- Tutkimus parkourin harrastajista
 - Miten he arvottavat ja käyttävät erilaisia ympäristöjä?
 - Miten muut ihmiset suhtautuvat parkourin harrastajiin?

- Lähiöt tärkeitä parkourin ympäristöjä

- Aidat, kaiteet, portaat, jätekatokset, lastauslaiturit, betoniseinät, katot ym. houkuttelevia ympäristöjä

- ympäristön luova käyttö

- *Parkour muutti meidän näkemystä kaupungista, se ei ollut enää tylsä, harmaa, missä mitään ei tapahdu ja kaikki menee hirveällä kiireellä ja suoraan eteenpäin --- ihan normaalista kävelemisestä kadulla tuli mielenkiintoista.*

(Tung Bui 2006)

”parkour-silmät”

- tapa katsoa arkista ympäristöä uudella tavalla, huomata sen sisältämät mielenkiintoiset yksityiskohdat

- Kuka määrittää, miten julkista tilaa voidaan käyttää?
- Miten määritellään se, millaiset ympäristöt ovat kulttuurisesti arvokkaita?

Miksi nuorten arkielämä osaksi maantieteen kouluopetusta?

- Ympäristön havainnoinnin harjoittelu ja ympäristöherkkyyden kehittäminen
- Lähiympäristön tutuksi tekeminen ja omaksi kokeminen
- Henkilökohtaisten ja jaettujen ympäristönäkemyksen tunnistaminen
- Aktiivisen kansalaisuuden edistäminen
- Abstraktien asioiden konkretisointi
- Globaalien ja paikallisten ilmiöiden välisten yhteyksien ymmärtäminen
- Kouluopetuksen sitominen ympäröivään maailmaan
- Opiskelumotivaation lisääminen
- Koulumaantiedon linkittäminen yliopistomaantieteeseen

Lopuksi

- Maantieteen opetus koulun ulkopuolelle
- Koulun ulkopuolinen maailma mukaan maantieteen tunneille
 - Nuorten omien havaintojen, kokemusten ja käsitysten ottaminen osaksi maantieteen opetusta
 - Arkiympäristöjen subjektiivinen kokeminen
 - Ympäristöherkkyyden edistäminen
 - Omien mielikuvien ja arvostusten tunnistaminen
 - Sosiaalinen tila osaksi maantieteen opetusta: sama fyysinen ympäristö, mutta siihen liittyvät monenlaiset merkitykset
 - Erilaiset positiot – kysymys vallasta (esim. ympäristöarvojen, ympäristösuunnittelun ja –suojelun näkökulmasta)
 - Jaettujen käsitysten merkitys esim. ympäristöarvojen muodostumisessa
 - Kulttuurintuotteiden (esim. taiteen, median, opetuksen...) merkitys ympäristöarvojen muodostumisessa

Lopuksi:

ideoita ja materiaaleja opetukseen

- Liikkeelle!
www.liikkeelleymparisto.fi/
- Lähellä kaupungissa
www.lahellakaupungissa.fi/
- PaikkaOppi
www.paikkaoppi.fi
- Young People's Geographies
(Geographical Association, UK)
www.youngpeoplesgeographies.co.uk/
- Follow the Things
www.followthethings.com/

Kirjallisuutta

- Ameel, Lieven & Tani, Sirpa (2007). Säröjä kaupunkitilassa: parkour. *Alue ja Ympäristö* 36: 1, 3–13.
- Ameel, Lieven & Tani, Sirpa (2012). Everyday aesthetics in action: the parkour gaze and the beauty of concrete walls. *Emotion, Space and Society* 5: 3, 164–173.
- Ameel, Lieven & Tani, Sirpa (2012). Parkour: creating loose spaces? *Geografiska Annaler B, Human Geography* 94: 1, 17–30.
- Tani, Sirpa (2011). Nuorten arkielämän maantiedettä. *Terra* 123: 1, 44–45.
- Tani, Sirpa (2011). Is there a place for young people in the geography curriculum? Analysis of the aims and contents of the Finnish comprehensive school curricula. *Nordidactica – Journal of Humanities and Social Science Education* 2011: 1, 26–39.
- Tani, Sirpa (2011). Oikeus oleskella? Hengailua kauppakeskuksen näkyvillä ja näkymättömillä rajoilla. *Alue ja Ympäristö* 40: 2, 3–16.
- Tani, Sirpa (2012). Arkiympäristöt maantieteen opetuksessa: Liikkeelle!- verkkopalvelu yhdistää fyysiset ja virtuaaliset oppimisympäristöt. *Natura* 49: 3, 21–25.
- Tani, Sirpa & Surma-aho, Outi (2012). Young people and the hidden meanings of the everyday: time-space paths as a methodological opportunity. *International Research in Geographical and Environmental Education* 21: 3, 187–203.